

**РІВЕНЬ ІНФОРМОВАНOSTІ СТУДЕНТІВ
ПРО ЦУКРОВИЙ ДІАБЕТ 2 ТИПУ**

**Алхімов Сергій Юрійович,
Шипіцина Дар'я Олександрівна**

Студенти

Бобро Лілія Миколаївна

к.мед.н., доцент

Марченко Анастасія Сергіївна

асистент

Харківський національний медичний університет
м. Харків, Україна

Анотація. У роботі представлено результати аналізу наукових публікацій, які присвячені проблемі інформованості студентів різних напрямів освіти (гуманітарного, технічного, медичного та природничо-наукового) щодо сучасних проблем цукрового діабету 2 типу (ЦД2) в залежності від їх гендерної приналежності. Аналіз результатів анкетування зазначеного контингенту студентів показав, що більшість опитаних відзначили у себе відсутність будь-яких ознак ЦД2: 81,8% учасників та 65,7% учасниць опитування. Незважаючи на задовільні знання щодо факторів ризику ЦД2, 53,8% опитаних студентів та 48,5% студенток не проводять щорічний скринінг рівня глюкози у крові на регулярній основі. Прямих кореляцій між гендерною приналежністю опитуваних та ступенем поінформованості щодо проблем ЦД2 не виявлено. Найбільш ефективними методами поширення даних про ЦД2, на думку респондентів, є ЗМІ, інтернет та робота волонтерів-медиків.

Ключові слова: цукровий діабет 2 типу, студенти, поінформованість, кореляція, гендерні відмінності.

Актуальність проблеми ЦД2 наразі визнана у всьому світі. За останні десятиліття захворювання набуло величезних масштабів, що підтверджено

статистичними даними Міжнародної діабетичної федерації (IDF). За даними на 2022 р. від цієї патології у світі страждали 537 млн осіб, з яких понад 90% (більше 483 млн хворих) мали ЦД2 (IDF Diabetes Atlas, 2022) [1, с. 2]. ЦД2 є соціально значущим захворюванням, яке завдає колосальної шкоди суспільству. Якщо не перешкоджати зростанню захворюваності в сьогоденні, то в майбутньому проблема, за підрахунками IDF, набуде масштабнішого характеру. У звіті 2022 р. IDF, спираючись на тенденції останніх років, прогнозувала збільшення кількості пацієнтів з діагностованим цукровим діабетом до 2030 р. до 643 млн., а до 2045-го – до 783 млн. чоловік по всьому світу (більше 90% з яких – люди, що страждають на ЦД2) (IDF Diabetes Atlas, 2021) [2, с. 168].

ЦД2 (інсуліннезалежний діабет) – хронічне захворювання підшлункової залози, яке пов'язане з підвищеною концентрацією глюкози. Дане захворювання дуже підступне: людина рідко своєчасно звертає увагу на слабовиражені симптоми, характерні для ЦД2, що поступово руйнує організм. ЦД2 найчастіше діагностується вже на етапі серйозних ускладнень, що виникли [3, с. 1070]. При цукровому діабеті уражаються судини, що спричиняє невропатію, ретинопатію (причина сліпоти при ЦД). Інсулін здатний індукувати розвиток атеросклерозу як шляхом прямого впливу на стінку артерій, так і опосередковано, впливаючи на обмін ліпідів та ліпопротеїдів. Гіперглікемія та гіперліпідемія у комплексі з іншими метаболічними та гемодинамічними факторами негативно впливають на ниркову мікроциркуляцію, що призводить до виникнення діабетичних нефропатій - найпоширенішої причини розвитку хронічної ниркової недостатності в Європі [4, с. 141].

Всесвітня організація охорони здоров'я визначає ризик розвитку ЦД2 взаємодією генетичних та метаболічних факторів. Надмірна маса тіла, незбалансоване харчування, малорухливий спосіб життя, артеріальна гіпертензія, стреси, зловживання алкоголем і куріння – фактори ризику розвитку ЦД2, що модифікуються. Однією з необхідних умов успішного

вирішення проблеми є профілактика захворювання. Насамперед важливо виявити рівень поінформованості населення про ЦД2, а також вжити заходів, спрямованих на корекцію знань про заходи профілактики та фактори ризику розвитку захворювання [5, с. 138].

Така стратегія здатна знизити темпи поширення ЦД2 у майбутньому. Збереження здоров'я молоді є одним із домінантних завдань держави. Одним із напрямів даної технології, націлених на профілактику, збереження здоров'я та формування здорового способу життя, є інформування молодих людей про ЦД2, розвиток якого багато в чому залежить від факторів, що модифікуються. Тому важливо дослідити рівень поінформованості молоді щодо цієї проблеми.

Мета роботи: дослідження кореляційного зв'язку між ступенем поінформованості респондентів про цукровий діабет 2 типу та їх гендерною приналежністю.

Матеріал та методи: аналіз наукових публікацій, які присвячені вивченню питань поінформованості населення, особливо молодого віку, щодо ЦД2.

Результати та їх обговорення: за результатами аналізу наукової літератури, питання сутності ЦД2 розуміють 97,3% опитаних дівчат і 97,0% юнаків. Кореляційної залежності від статі рівня знань студентів виявлено не було.

Цікаві результати наведені у роботі, висновки якої ґрунтуються на проведеному анкетуванні серед студентів віком від 18 до 25 років, які навчаються у різних ВНЗ міста Харкова. В анонімному анкетуванні взяли участь 280 респондентів – 72,1% дівчат та 27,9% юнаків. Опитувалися студенти різних напрямів: гуманітарного, технічного, медичного та природничо-наукового [6, с. 5].

Критерій включення: студенти молодших курсів різних факультетів, розділені на 2 групи: 202 дівчини та 78 юнаків. Основний інструмент - онлайн-анкета, складена відповідно до принципом валідності. Анкета включала чотири блоки: 1-й – паспортна частина, 2-а – «Оцінка

загального рівня знань про ЦД2», 3-я – «Поінформованість про ознаки перебігу ЦД2, самооцінка здоров'я респондента», 4-й – «Знання заходів профілактики ЦД2». В анкету включено 17 питань закритого, відкритого та бінарного типів.

Для статистичної обробки та оцінки отриманих даних використовувалася програма MS Excel, а також метод ручної обробки. Під час аналізу отриманих результатів застосовувався метод порівняння.

За даними цього дослідження, вірно вказали оптимальний рівень глюкози в крові натще 80,5% студенток та 82,1% студентів. У питанні знання чинників ризику розвитку ЦД2, що модифікуються і не модифікуються, вірні варіанти відповідей обрали 74,7 % дівчат та 73,1 % юнаків, що є добрим показником обізнаності студентів щодо захворювання. Серед факторів ризику розвитку ЦД2 студенти найчастіше вказували на надмірну масу тіла, малорухливий спосіб життя та наявність родичів, які страждають на ЦД2. Визначення знання ознак перебігу ЦД2 передбачало можливість вибору кількох вірних варіантів відповіді, з яких більше трьох безпомилково визначили 61% учасниць та 54% учасників опитування. Найчастіше респонденти обирали такі ознаки перебігу захворювання: постійне почуття голоду та помітна зміна маси тіла, зневоднення, часте сечовипускання та відчуття сухості у роті, спрага, виражена слабкість та сонливість. Респондентам було запропоновано обрати кілька заходів профілактики ЦД2 із наступного списку: здорове харчування, фізична активність, підтримання нормальної ваги, відмова від вживання тютюну та алкоголю. Найбільш ефективним методом профілактики ЦД2 вважали корекцію образу життя та маси тіла як юнаки, так і дівчата (52,2 та 61 % відповідно). Очевидно, що заходи профілактики розвитку ЦД2 переважно спрямовані на попередження хронічної гіперглікемії. Одним із важливих інформативних показників поінформованості про ЦД2 є самооцінка здоров'я респондентів. Блок питань з цієї теми формує у студентів чуйне ставлення до свого організму та наводить на думки про первинну профілактику захворювання. Визначення респондентами наявності у себе модифікованих та немодифікованих факторів ризику розвитку ЦД2 показало, що 46,8 % студентів

та 36% студенток впевнені у відсутності у них даних факторів. До факторів ризику розвитку ЦД2, що немодифікуються, відносяться вік. старше 45 років та генетична схильність. Як зазначено раніше, близько третини респондентів мають родичів із діагностованим ЦД2, що неможливо ігнорувати. Варто зазначити, що чимало респондентів спостерігають у себе кілька факторів ризику розвитку ЦД2, що модифікуються. 26 % учасників та 38% учасниць опитування ведуть малорухливий спосіб життя, що посилює інсулінорезистентність та підвищує ризик розвитку ожиріння. 8 % дівчат і 14,3% юнаків відзначають у себе надмірну масу тіла, до якої призводять гіподинамія та нездорове харчування, що належать до основних факторів ризику розвитку ЦД2. 3% учасниць та 9,1% учасників опитування спостерігають у себе підвищений артеріальний тиск. 40% дівчат та 16,9% юнаків регулярно піддаються стресам. Організм у стані тривоги підвищує продукцію гормонів глюкагону та адреналіну, під впливом яких відбувається мобілізація глюкози з глікогенових запасів у кров. Більше того, гормони стресу збільшують судинний тонус, прискорюють скорочення серцевого м'яза та в результаті ведуть до підвищення артеріального тиску - один з факторів ризику розвитку ЦД2. 14,3% юнаків та 7% дівчат палять. Ця шкідлива звичка не тільки збільшує вміст глюкози в крові та підвищує стійкість тканин організму до дії інсуліну, але й збільшує ризик розвитку ускладнень і натомість течії ЦД2. Більшість опитаних відзначили у себе відсутність будь-яких ознак ЦД2: 81,8% учасників та 65,7% учасниць опитування. Однак 7% дівчат і 11,7% юнаків спостерігають у себе виражену слабкість та сонливість. 10,1 % студенток та 5,2 % опитаних студентів відзначають помітну зміну маси тіла та постійне почуття голоду. 16,2 % респонденток та 5,2 % респондентів відчувають погіршення зору, 8,6 % дівчат та 6,5 % опитаних юнаків схильні до зневоднення: частого сечовипускання і відчуття сухості у роті, спразі. Безперечно, перелічені симптоми можуть ставитися до інших захворювань, проте питання, які звертають увагу респондента на стан свого здоров'я, дозволяють прислухатися до сигналів організму і не пропустити ознаки

розвитку різних патологій, у тому числі переддіабету та ЦД2. Переважна частина опитаних зацікавлені у отриманні інформації про особливості ЦД2. Найбільш ефективними методами поширення даних про ЦД2, на думку респондентів, є ЗМІ, Інтернет та робота волонтерів-медиків.

Висновок. У ході дослідження було виявлено, що респонденти мають достатній рівень знань про ЦД2, але щорічне вимірювання рівня глюкози крові проводять не більше половини опитуваних. Проведене дослідження показало також, що гендерна приналежність студентів не впливає на рівень їх поінформованості про ЦД2.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. American Diabetes Association. Standards of Medical Care in Diabetes-2019. *Diabetes Care*. 2019;42(Suppl 1):S1-S193.
2. Bailey CJ. The current drug treatment landscape for diabetes and perspectives for the future. *Clin Pharmacol Ther*. 2015;98(2):170-184.
3. Kahn SE, Cooper ME, Del Prato S. Pathophysiology and treatment of type 2 diabetes: perspectives on the past, present, and future. *Lancet*. 2014;383(9922):1068-1083.
4. Inzucchi SE, Bergenstal RM, Buse JB, et al. Management of hyperglycemia in type 2 diabetes, 2015: a patient-centered approach: update to a position statement of the American Diabetes Association and the European Association for the Study of Diabetes. *Diabetes Care*. 2015;38(1):140-149.
5. Nauck MA, Meier JJ. Glucagon-like peptide 1 and its derivatives in the treatment of diabetes. *Regul Pept*. 2005;128(2):135-148.
6. V. A. Zhukov, K. B. Mkrtycheva, E. A. Krivosheeva, E. S. Danielyan. "Level of awareness about type 2 diabetes mellitus among students." *Journal of Practical Medicine*. 2022;10(3):65-73. DOI: 10.18522/2227-8656.2022.3.5.